

Урок 35

Тема. Сутність «дедуктивного методу» Шерлока Холмса, утвердження в його образі сили інтелекту і моральних якостей. Доктор Вотсон як оповідач. Різні точки зору на події як художній прийом

Мета уроку (розвиток компетентностей). *Предметних і комунікативних:* знання і розуміння сюжету оповідання «Пістрява стрічка», сутності дедуктивного методу Шерлока Холмса; *уміння* характеризувати персонажів, акцентуючи увагу на окремих важливих деталях художнього тексту/медіатексту; зіставляти погляди різних персонажів на одну й ту саму подію чи факт; визначати основну мету та прогнозувати наміри персонажа/ оповідача художнього тексту, висловлювати своє ставлення до зображених у творі людей, подій, ситуацій, явищ тощо. **Ключових:** розвиток уміння розмежовувати в художньому тексті/медіатексті фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст; аргументовано висловлюватися про достовірність інформації і наводити аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментувати підтекст; імпровізувати з художнім текстом.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація та корекція знань. Хвилинка творчості. Учнівські плани розвитку думки Шерлока.

II. Мотивація навчальної діяльності. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Слово вчителя. Артур Конан Дойл створив дивовижного персонажа. Спостережливий детектив-аматор Шерлок Холмс не має собі рівних в умінні розплутувати найскладніші загадки, ключем до яких часто стає найменша дрібничка. Шерлока Холмса мало цікавлять гроші: за свою працю він бере дуже скромну, майже символічну винагороду, хоча міг би заробляти мільйони завдяки своїм аналітичним здібностям. Від нього ми не чуємо ні гучних слів про справедливість, ні повчань, ні закликів любити закон. Герой стверджує, що головне для нього - вкотре показати силу дедуктивного методу. Хоча він кожного разу виправдовує свою участь у черговому розслідуванні бажанням «розвіяти нудьгу», читачі на це не купуються. Вони не сумніваються: Холмс - справжній джентльмен і не виставляє напоказ своїх справжніх благородних спонукань. Сьогодні ми спробуємо в'янути роль дуету Шерлока Холмса з доктором Вотсоном у справі про пістряву стрічку, прослідкувати сенс та засоби дедукції, розкриємо секрети успіху детектива.

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу.

Історія створення образу Холмса. Спочатку Дойл хотів наділити детективними здібностями лікаря. У щоденнику письменника дослідники знайшли начерк оповідання, у якому розслідування веде відставний військовий лікар, схожий на майбутнього Вотсона. Потім митець вирішив увести постать Холмса, щоб читачі не ототожнювали автора з персонажем, а прізвище дав на честь свого улюбленого письменника Олівера Вендела Холмса. Конан Дойл в інтерв'ю розповідав: «Спочатку я зупинився на імені Шерінгфорд Холмс, потім змінив його на Шерлока Холмса. Зрозуміло, він не міг сам розповідати про свої подвиги. Отже, йому знадобився якийсь банальний товариш, на тлі якого Холмс виділявся б особливо контрастно; для цього, позбавленого блиску героя знадобилося настільки ж скромне і неясне ім'я - так виник Джон Вотсон».

Причину зміни імені героя Конан Дойл не пояснив. Але зрозуміло, що у геніального детектива, борця зі злом, мало бути небанальне промовисте ім'я. Шерлок – рідкісне англійське ім'я, що означає «з яскравим (білявим) волоссям», «світла голова». В Ірландії це ім'я зустрічається ще рідше, частіш вживається як прізвище, що походить від галльського «scurlog», значить «сміливий, витривалий воїн».

Відеопрезентація А. Химинець: «А.К. Дойл "Пістрява стрічка". Образ Шерлока Холмса. Оповідання "Пістрява стрічка"»:

<https://www.youtube.com/watch?v=xpcsiAG06HY&list=PLnWF-QntWd3sJKIGTDxh9-5BS7ROsqfSB&index=14&t=16s>

Розкриття сутності дедукції. У логіці (наука про мислення) використовуються два загальних методи отримання висновків: дедукція та індукція. Дедуктивний метод мислення – це процес виведення висновку на основі зібраних фактів і наведених доказів. Головною відмінністю індукції є те що для її застосування не вимагається зібрати всі факти і докази до того як зробити висновок, тут можливе припущення.

Опрацювання статті «Про секрети успіху детективної літератури» (с. 177 підручника).

Хвилинка-цікавинка. Методові дедукції, тобто способів логічно мислити, «навчив» Шерлока Холмса Джозеф Белл, хірург Единбурзької лікарні. До речі, від Белла знаменитий сищик частково успадкував і свою неординарну зовнішність. «Белл був доволі дивною людиною, як зовнішністю, так і розумом. Він був високий, жилавий, темноволосий, з довгоносим проникливим обличчям, уважними сірими очима, худими плечима і нерівною ходою. У нього був різкий голос. Він був дуже сильним діагностом, причому не тільки хвороб, а й професії та характеру. З причин, що залишились для мене загадкою, він виділив мене з юрби студентів і зробив мене своїм амбулаторним секретарем... Я мав велику можливість вивчити його методи і переконатися, що найчастіше він, лише глянувши на пацієнта, дізнавався про нього більше, ніж я, що ставив тому запитання». (А. Конан Дойл). Між іншим, Джозеф Белл із симпатією ставився до Шерлока Холмса і ретельно стежив за ходом його розслідувань.

IV. Формування знань, умінь, навичок і компетенцій.

Робота з художнім текстом (у групах).

Група 1. Простежте, які подробиці (художні деталі), дають змогу Шерлоку Холмсу зробити висновки (за І. Ціко).

Висновки Шерлока Холмса	Якими фактами оперує
Дама приїхала вранішнім поїздом	
До станції вона їхала на бідарці	
Вітчим поводився жорстоко з падчеркою	

Група 2. Прослідкуйте, як, відштовхуючись від фактів, Холмс розмірковує та приходиться до певних висновків.

Факт	Роздуми	Висновки Холмса
Смерть Джулії Стоунер		
Дивна дівоча кімната		
Індійські звірі в домі		

Група 3. Дослідження різних точок зору на події. Один з засобів творення таємничої атмосфери – різне сприйняття подій. Продемонструйте, як бачать справу різнігерої.

Хелін	Ватсон	Холмс
Тремтить від жаху; причини жахить туманні; мабуть,	Темна і зловісна справа; не помітив, що дзвінок	Вважає, що таємницю можна розгадати; кортить перевірити

свистять цигани; сестра померла з самого переляку й нервового потрясіння; не може уявити, що її перелякало; «мені здається, що ви вже дійшли якогось висновку».	фальшивий; досить звичайний батіжок, тільки не зрозуміло, навіщо на ньому петля; «ви бачили в тих кімнатах щось таке, чого не бачив я»; не бачить між речами ніякого зв'язку; здається, починає розуміти, на що натякає Холмс; не бачить змії; «що це означає?»	факти; лікар має переконливі мотиви для того, щоб стати на перешкоді падчеркам; ніхто не міг проникнути за ці віконниці; «тепер я побачив достатньо»; перш ніж відповісти, збирає переконливі докази; припускає, що треба відвернути досить майстерний і досить жахливий злочин; бачить змію; «це означає, що все закінчено».
---	---	---

Зіставлення образів. Заповнення порівняльних таблиць (по варіантах)

Група 1.

	Шерлок Холмс	Доктор Вотсон
Зовнішність		
Риси характеру		
Ставлення до партнера по розслідуванню		

Група 2.

Етапи характеристики	Шерлок Холмс	Доктор Вотсон
Роль у творі		
Роль у розкритті злочину		
Мета, яку ставить собі герой, беручись до справи		

Висновок. Шерлок Холмс та доктор Вотсон – це гармонійне поєднання двох протилежностей, двох контрастів. Їх об'єднують спільні риси: щирість у дружбі, ризик заради істини, педантична чесність, вишукана ввічливість. Герої доповнюють один одного і своєю єдністю визначають успіх будь-якої справи.

V. Закріплення вивченого матеріалу, узагальнення та корекція знань.

Складіть «Формулу успіху Шерлока Холмса».

Наприклад: дедукція + енциклопедичність знань + витримка = розкриття злочину.

Заповніть таблицю «Особливості дедуктивного методу Шерлока Холмса».

Дедукція героя	
Логіка	Психологізм

Інтерактивні вправи. «"Пістрява стрічка". Загадки речей»: <https://learningapps.org/display?v=p4pmyzoua24>; «Докази злочину Ройлотта»: <https://learningapps.org/display?v=p6c4z3xuc24> та «Факти і висновки Холмса»: <https://learningapps.org/display?v=ppkow57mk24>

VI. Підбиття підсумків, рефлексія.

«Мікрофон». Чи погоджуєтесь ви з твердженням, що літературні детективи – це гімн інтелекту?

Метод «Прес». У чому полягає новаторство А. Конан Дойла?

Я вважаю... Тому що... Наприклад... Отже...

Працюємо вдома. 1. Укладіть «Коло знань». Завдяки чому Шерлок Холмс розплутує найскладніші справи (знання, вміння, особистісні риси)? 2. Творчий проєкт. Спираючись на художні особливості творів А. К. Дойла, складіть poradnik «Як писати справжні детективи». 3. Виконайте одне із завдань. А. Підготуйте повідомлення або презентацію на тему «Найвідоміші екранізації творів А. К. Дойла». Б. Проведіть власне розслідування «Прототипи героїв детективних оповідань А. К. Дойла».